

Vrijwilligers zijn kritischer

Henk Schaafsma aan tafel met Lucas Meijs en Peet Valstar

v.l.n.r. Lucas Meijs, Henk Schaafsma, Peet Valstar. Foto: Elisabeth Ismail

Door: Steven Mudde

Al decennia lang doen heel veel Nederlanders vrijwilligerswerk en dat lijkt niet te gaan veranderen. Wel verandert het karakter van veel vrijwilligers(werk). Henk Schaafsma wil weten wat er precies verandert en hoe organisaties daarop in kunnen spelen.

Peet Valstar en Lucas Meijs voorkomen direct dat het gesprek een klaagzang wordt. Lucas: "We mopperen gigantisch maar dat slaat echt nergens op. Er zijn hoeken waar het vrijwilligerswerk afneemt maar dat is niet hoe heel Nederland er aan toe is." Peet: "Ook de terugloop in de kerken valt wel mee. Dat komt omdat vrijwilligers voor een groot deel

geworden

trouwe kerkgangers zijn, die haken niet snel af.”

Lucas: “Nederland is nou eenmaal een heel georganiseerd land. De laatste CBS-cijfers zijn dat 46% van Nederland vrijwilligerswerk doet, een paar jaar geleden was dat nog 42%. Macro verandert er niet zoveel, maar op microniveau zie ik wel allerlei

nieuwe initiatieven ontstaan, zoals werknemersvrijwilligerswerk en maatschappelijke stages.”

Henk: Wat zijn de trends in het vrijwilligerswerk? Peet: “In de Protestantse kerk maken we grofweg onderscheid tussen binders en boeiers. De binders zijn de ‘oude’ vrijwilligers, ze voelen zich verbonden met de gemeenschap en daarom willen ze vrijwilligerswerk doen. De boeiers zijn de vrijwilligers die niet zomaar iets willen doen, maar echt voor een bepaalde taak gaan.”

“Eerst dachten we in de kerk ‘als er maar iemand zit, dan gaat het weer een poosje goed.’ Maar mensen zijn daar niet meer tevreden mee. Ze vragen nadrukkelijk ‘wat is mijn taakomschrijving, kunnen we het in stukjes hakken, kan ik begeleiding krijgen? En ze willen er een beetje lol aan hebben.”

Lucas: “Mensen willen wel vrijwilligerswerk doen maar het moet passen in hun agenda. Vrijwilligers zijn daarom kritischer geworden, het automatisch instappen in bijvoorbeeld een bestuursfunctie is verdwenen. Ze kunnen ook kritisch zijn omdat ze nou eenmaal niet aan een organisatie gebonden zijn zoals een werknemer.”

“Ik hoorde hier een mooi verhaal over: het directieteam van een verzorgingstehuis had bedacht dat ze parkeerplaatsen voor zichzelf wilden, lekker dicht bij de ingang. Daar ergerden een paar mensen zich aan en ze hebben toen een dappere vrijwilliger zover gekregen om zijn auto daar te parkeren. Na drie dagen komt de directeur naar buiten gestormd en

brult ‘ik ga jou ontslaan!’, waarop die vrijwilliger zegt: ‘is goed jongen, ik ben hier vrijwillig en ik ga nu *Hart van Nederland* (nieuwsprogramma op SBS6, red.) bellen, gaan wij lol hebben.’ Je begrijpt, de directeur droop af, die zag zichzelf al op televisie komen.”

Vrijwilligers als vissen

Henk: “Hoe gaan organisaties om met de veranderde vrijwilliger?”

Lucas: “Organisaties antwoorden door te flexibiliseren. Eerst zagen we vrijwilligers als olie. Het is ongelofelijk makkelijk te gebruiken en je kan het overal voor inzetten. Maar het is steeds meer een veelheid aan vissen geworden. Elke vis is weer anders, ze zijn soms moeilijk te vangen en je kunt het niet overal voor gebruiken. Eigenlijk doe je het goed als je ieder aanbod dat mensen doen, kunt gebruiken.”

“We moeten weg van de armoedecultuur! Het routinematige werk zoals bonnetjes intikken en de post rondbrengen kun je uitbesteden. Vanuit het perspectief van schaarste aan vrijwilligers zou ik niet willen dat ze daar mee bezig zijn.”

Peet: “Binnen de kerken komen steeds meer werkgroepjes vrijwilligerszorg. Dat zijn een paar mensen die de vrijwilligers begeleiden en de kwaliteit van het vrijwilligerswerk bewaken. Ze houden bijvoorbeeld exitgesprekken met ambtsdragers die aftredend zijn. De Bijbel heeft er ook hele mooie verhalen over. Zoals de gelijkenis van het lichaam en die van de talenten. >

We hebben iedereen nodig en ook iedereen kan een bijdrage leveren. Daar gaan dat soort groepjes naar op zoek. Wat zijn jouw gaven? Het begint bij mensen, niet bij taken.”

“Waar we als kerken soms slecht in zijn, is dat we zelden vrijwilligers belonen en minimaal een keer per jaar een feestje met ze vieren. En we besteden erg weinig tijd aan het uitzwaaien, daar valt nog veel winst te halen.”

Waar vind je vrijwilligers

Lucas: “De kerk was voor organisaties zoals de Zonnebloem en het Rode Kruis altijd de vindplaats van vrijwilligers. Maar dat is ze nu niet meer en het spannende is dat we nog niet zo’n nieuwe bron hebben gevonden.”

Iedereen wil een bepaalde beloning voor het vrijwilligerswerk

Peet: “Kerken zijn nog steeds vindplaats maar wel in afnemende mate. In dit digitale tijdperk zullen vooral jongeren via de PC op zoek gaan.”

Lucas: “Dat klopt maar in de kerk is ook het normatieve kader aanwezig en het appel om vrijwilligerswerk te doen. De dominee of de pastoor vertelt je hoe belangrijk het is om iets aan de fundamentele onrechtvaardigheid in de wereld te doen. Dat appel missen veel andere vindplaatsen. Maar als je vrijwilligerswerk presenteert als leuk

voor erbij dan zullen mensen het veel minder snel oppakken.”

Peet: “Dat normatieve kader van de kerk is belangrijk maar voor jongeren geldt ook ‘what’s in it for me?’ (wat heb ik eraan?, red.). Met of zonder oproep van de dominee, ze zullen niet ergens instappen als ze het niet willen.”

Lucas: “Dat geldt niet alleen voor jongeren, dat is altijd al zo geweest. Iedereen wil een bepaalde beloning voor het vrijwilligerswerk. En wat kreeg je in de kerk? Ultieme erkenning.”

Henk: “Was de erkenning vroeger meer impliciet, ‘uw loon komt later?’ Peet: “Ja, ‘uw loon is groot in de hemelen.’ De verschuiving naar meer erkenning aan elkaar geven, heeft ook plaatsgevonden en zal doorgaan.”

Lucas: “Bij jongeren is het zo dat ze het explicieter willen maken. Wat voor vorm van erkenning dan ook. Het moet leuk zijn en het moet ook nuttig zijn.”

Henk: “Moet je met een vrijwilliger afspreken wat de beloning is voor het werk?” Lucas: “Het lastige is, de beloning wordt ook bepaald door de vrijwilliger. De ene verwacht een kerstpakket en de ander denkt ‘had het maar in nieuwe meubels gestopt’. De uitdaging is om dat gesprek aan te gaan. Maar iedereen heeft behoefte aan een bepaalde vorm van erkenning. En vooral van de mensen voor wie ze het doen. Dat de kinderen uit het voetbalteam of hun ouders de coach bedanken.”

Rol christennetwerk|gmv

Henk: “Hoe zien jullie de rol

De CV van:

LUCAS MEIJS

Beroep: Bijzonder hoogleraar vrijwilligerswerk, civil society en ondernemingen aan de Rotterdam School of Management

Leeftijd: 47

PEET VALSTAR

Beroep: Gemeenteadviseur bij de Protestantse Kerk in Nederland, samensteller van het werkboek voor kerkelijk vrijwilligersbeleid ‘Werven, begeleiden en uitzwaaien’, uitgave PKN, 2e druk 2009.

Leeftijd: 58

van christennetwerk|gmv in deze?” Peet: “Heel voor de hand liggend is de kwaliteitsbevordering van jullie vrijwillige leden en de nadruk op goede regelgeving. Een aansprakelijkheidsverzekering voor vrijwilligers hoort er gewoon bij.”

Lucas: “Je kan je als vakbond afvragen of je alleen voor beroepskrachten opkomt of ook voor medewerkers. En als ergens de discussie speelt of vrijwilligers het werk van betaalde krachten gaan vervangen, stel dan de vraag waar een vrijwilliger wat toevoegt. Vakbonden zijn vaak conservatief in het binnenhalen van vrijwilligers. Maar het zijn niet alleen kostenbespaarders. Die vrijwillige component, wat voegt dat toe en als je mensen gaat betalen, wat haalt dat dan weg?”